VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Spraw Zagranicznych**
(nr 73)
z dnia 12 września 2017 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Spraw Zagranicznych (nr 73)

12 września 2017 r.

Komisja Spraw Zagranicznych, obradująca pod przewodnictwem posła **Grzegorza Schetyny (PO)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o wypowiedzeniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, sporządzonej w Lizbonie dnia 11 marca 1993 r. (druk nr 1775);

– rozpatrzenie zawiadomienia Prezesa Rady Ministrów o zamiarze przedłożenia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej do ratyfikacji, bez zgody wyrażonej w ustawie, Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o wzajemnej ochronie informacji niejawnych, podpisanej w Warszawie dnia 6 października 2016 r. (druk nr 1674);

– rozpatrzenie i zaopiniowanie dla Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2016 roku (druk nr 1725);

– sprawy bieżące.

W posiedzeniu udział wzięli: **Tadeusz Kościński** podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju wraz ze współpracownikami, **Renata Szczęch** podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych wraz ze współpracownikami, **Leszek Bosek** prezes Prokuratorii Generalnej RP wraz ze współpracownikami, **Dariusz Zielecki** wicedyrektor Departamentu Administracji Publicznej NIK.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Piotr Babiński, Artur Kucharski** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Przemysław Sadłoń** – legislator z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dzień dobry, otwieram pierwsze posiedzenie naszej Komisji po wakacyjnej przerwie. Witam wszystkich przybyłych, szczególnie panią minister Renatę Szczęch, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, oraz pana ministra Tadeusza Kościńskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Rozwoju. Witam również panią przewodniczącą Małgorzatę Gosiewską i pana przewodniczącego Marka Sawickiego.

W dzisiejszym porządku obrad mamy zaplanowane w pkt 1: pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o wypowiedzeniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, sporządzonej w Lizbonie dnia 11 marca 1993 r., druk nr 1775 uzasadnienie przedstawią przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju i Ministerstwa Spraw Zagranicznych; w pkt 2: rozpatrzenie zawiadomienia Prezesa Rady Ministrów o zamiarze przedłożenia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej do ratyfikacji, bez zgody wyrażonej w ustawie, Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o wzajemnej ochronie informacji niejawnych, podpisanej w Warszawie dnia 6 października 2016 r., druk nr 1674; w pkt 3: rozpatrzenie i zaopiniowanie dla Komisji

do Spraw Kontroli Państwowej Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli, druk nr 1725. Tradycyjnie porządek obrad uzupełniają jeszcze sprawy bieżące.

Szanowni państwo, przystępujemy do realizacji pkt 1 porządku dziennego. Jak wspomniałem, jego treść stanowi projekt z druku nr 1775, który dotyczy wypowiedzenia umowy zawartej z Portugalią w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji. Projekt ten został skierowany do Komisji Spraw Zagranicznych przez marszałka Sejmu RP w dniu 24 lipca 2017 r. Przypominam, że pierwsze czytanie przewiduje przedstawienie uzasadnienia projektu przez wnioskodawcę, pytania ze strony posłów i odpowiedzi udzielane przez przedstawicieli wnioskodawcy oraz debatę na temat ogólnych zasad projektu ustawy. Do rozpatrywanego projektu została przygotowana opinia Biura Analiz Sejmowych. Każdy z członków Komisji ma ją przed sobą.

Proszę przedstawicieli rządu o zabranie głosu. Kto z państwa pierwszy? Pan minister Kościński? Bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Tadeusz Kościński:

Szanowny panie przewodniczący, panie posłanki i panowie posłowie, szanowni państwo, wypowiadana umowa w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, którą Polska zawarła z Portugalią, należy do kategorii umów z zakresu popierania i ochrony inwestycji, która funkcjonuje w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Jest to tzw. umowa BIT, a mówiąc precyzyjnie, umowa intra-EU BIT. Tego typu umowy zawierano na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, w okresie transformacji polityczno-gospodarczej, w celu przyciągnięcia do Polski zagranicznych inwestycji. Umowa tego rodzaju zapewnia inwestorowi i jego inwestycji na terenie drugiego państwa pełną ochronę oraz możliwość dochodzenia ewentualnych roszczeń przed międzynarodowym trybunałem arbitrażowym. Obecnie obowiązywanie tej umowy, jak również innych umów BIT zawartych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, jest kwestionowane przez Komisję Europejską ze względu na ich niezgodność z prawem Unii. Komisja Europejska zgłasza poważne obawy, że umowy BIT, a konkretnie ich poszczególne postanowienia, pokrywają się z regulacjami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a co więcej, mogą być z tymi regulacjami sprzeczne. Szczególnie chodzi o zasady określające swobodę przepływu kapitału, swobodę przedsiębiorczości oraz swobodę świadczenia usług, a także podstawowe zasady prawne Unii Europejskiej, takie jak zasada nadrzędności, jedności, skuteczności i pewności prawa Unii oraz mechanizm rozstrzygania sporów inwestycyjnych.

Wysoka Komisjo, proces rozwiązywania przez Polskę umów BIT nie dotyczy tylko Portugalii, ale wszystkich tego rodzaju umów, jakie Polska zawarła wcześniej z państwami członkowskimi Unii. W sumie takich umów jest 23. Nie mamy zawartych umów BIT tylko z Irlandią i Maltą, a z Włochami umowa wygasła w efekcie jej wypowiedzenia przez ten kraj w roku 2013.

Aktualnie, obok Portugalii, najbardziej zaawansowane są prace mające na celu rozwiązanie umów z tymi państwami Unii, które wyraziły już gotowość do takiej czynności. Mam na myśli Danię, Estonię, Łotwę, Republikę Czeską i Rumunię. Należy jednak zauważyć, że w przypadkach wymienionych państw rozwiązanie umowy obejmie także rozwiązanie klauzul gwarantujących ochronę inwestycji w ciągu kolejnych lat po wypowiedzeniu umowy. W przypadku Portugalii umowa musi być jednak wypowiedziana z zachowaniem dziesięcioletniej klauzuli ochronnej. Wynika to z faktu, że Portugalia nie jest obecnie zainteresowana rozwiązaniem umowy z Polską łącznie z klauzulą ochronną.

W naszej ocenie rozwiązanie umów BIT nie powinno nieść ze sobą konsekwencji politycznych. Wynika to z faktu, że wszystkie państwa członkowskie Unii zostały wezwane przez Komisję Europejską do zakończenia obowiązywania umów BIT. Uważamy także, że rozwiązanie umów nie będzie miało bezpośredniego wpływu na stosunki gospodarcze Polski z tymi państwami. Umowy były zawierane w czasie, kiedy Polska nie była jeszcze członkiem ani OECD, ani Unii Europejskiej. Obecnie poziom naszego prawodawstwa oraz dostęp do powszechnego sądownictwa w Polsce dają inwestorom zagranicznym gwarancję ochrony ich inwestycji wraz z możliwością dochodzenia swoich praw na drodze sądowej.

Wygaszenie umów może także, przynajmniej potencjalnie, zmniejszyć finansowe obciążenie Polski z tytułu postępowań arbitrażowych. Polskie przedsiębiorstwa w minimalnym stopniu korzystają z procedur dochodzenia roszczeń przeciwko państwom w oparciu o umowy BIT. Dzieje się tak w przeciwieństwie do zagranicznych inwestorów prowadzących działalność w Polsce. W tej sytuacji, mimo dużego odsetka wygrywanych spraw, Polska ponosi jednak wysokie koszty postępowań arbitrażowych. Oszacowano, że w związku z postępowaniami arbitrażowymi Polska od 2006 r. poniosła koszty w wysokości ok. 53 mln złotych. Warto zaznaczyć, że polscy inwestorzy nie kierowali do międzynarodowych trybunałów arbitrażowych sporów przeciwko Portugalii na podstawie przedmiotowej mowy, podobnie zresztą jak portugalscy inwestorzy nie czynili tego przeciwko Polsce. Dochodzenie ewentualnych odszkodowań przez inwestorów zagranicznych będzie możliwe nadal w oparciu o przepisy krajowe.

Jednocześnie Polska będzie kontynuowała konsultacje z Portugalią, które mają na celu doprowadzenie do rozwiązania umowy, łącznie z klauzulami ochronnymi. Na początku sierpnia bieżącego roku wystosowano do Portugalii notę dyplomatyczną w tej sprawie. Z kolei Portugalia, w nocie dyplomatycznej z początku września tego roku, wyraziła ogólną gotowość do negocjacji umowy w celu umocnienia relacji dwustronnych. Zatem równolegle do wypowiedzenia umowy Polska podejmie działania zmierzające do rozwiązania umowy, łącznie z klauzulami ochronnymi, jeszcze przed wejściem w życie wypowiedzenia tej umowy. Jeżeli nie dojdzie do porozumienia z Portugalią w tej sprawie, umowa zostanie uznana za wypowiedzianą.

Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję, panie ministrze. Pani minister Renata Szczęch, bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Renata Szczęch:

Dziękuję, panie przewodniczący. Szanowni państwo, w zasadzie pan minister Kościński powiedział już o wszystkich istotnych argumentach, które wiążą się z przedstawianym projektem ustawy. Pozwolę sobie tylko dodać, że omawiana umowa jest traktowana w polskim porządku prawnym jako umowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie i dlatego wypowiedzenie tej umowy nastąpi również za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, tym bardziej że zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej umowa ta dotyczy wolności, praw i obowiązków obywatelskich w zakresie wygaszania prawa do kierowania skargi do międzynarodowego arbitrażu inwestycyjnego. Są to sprawy uregulowane w ustawie lub takie, w których Konstytucja RP wymaga ustawy. Chodzi o zasady prowadzenia działalności gospodarczej, ochronę prawa własności oraz kwestię wywłaszczenia i odszkodowania w tym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę o przyjęcie przez Wysoką Komisję projektu ustawy o wypowiedzeniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję, pani minister. Rozpoczynamy rundę pytań. Czy są pytania do przedstawicieli strony rządowej? Pan poseł Marek Krząkała, bardzo proszę.

Poseł Marek Krząkała (PO):

Pani minister, chciałbym zapytać o następującą rzecz: skoro panuje powszechne przekonanie, że dotychczasowe umowy są niezgodne z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i nie tylko Polska jest stroną takich umów, to jaka jest przyczyna, że kraje członkowskie Unii nie mogą się ze sobą dogadać i równocześnie wypowiedzieć wszystkich tego typu umów? Takie działanie de facto rozwiązywałoby problem. Pomijając trzy wymienione przed chwilą państwa, tzn. Włochy, Irlandię i Maltę, z którymi nie mamy podpisanych umów, na wypowiedzenie czekają wszystkie pozostałe umowy, nie tylko ta z Portugalią. Zgadza się? Inaczej mówiąc, chciałbym poznać harmonogram działania naszego rządu. Czy tylko w przypadku Portugalii toczyły się rozmowy w kwestii wypowiedzenia umowy, czy może toczą się one również z innymi państwami? A może pracuje się nad rozwiązaniem, które pozwoli problem załatwić, jak to się mówi, odgórnie, czyli

w taki sposób, że państwa członkowskie wypowiadają umowy zgodnie i jednocześnie? Pozwoliłoby to uniknąć mnóstwa niepotrzebnych problemów. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję bardzo. Czy są inne pytania? Nie widzę zgłoszeń. Zamykam rundę pytań. Proszę panią minister o odpowiedź.

Podsekretarz stanu w MSZ Renata Szczęch:

Dziękuję, panie przewodniczący. Szanowny panie pośle, na obecną chwilę sytuacja wygląda tak, że jeśli chodzi o państwa Europy Zachodniej, to każdy przypadek wymagałby szczegółowego osobnego potraktowania i omówienia. Ważne jest jednak to, że w interesie tych krajów leży, ze względu na poczynione przez nie inwestycje na terenie Polski, jak najdłuższe zachowanie obowiązywania dotychczasowych umów. O szczegółowe informacje na ten temat, jeśli pan przewodniczący pozwoli, poproszę towarzyszących mi współpracowników, chyba że głos zechciałby zabrać pan prezes Prokuratorii Generalnej. Jeśli tak, to bardzo proszę.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Proszę, panie prezesie.

Prezes Prokuratorii Generalnej RP Leszek Bosek:

Panie przewodniczący, panie pośle, na początku stycznia tego roku, jak wskazuje się w uzasadnieniu projektu ustawy, został powołany międzyresortowy zespół do spraw wypracowania jednolitego podejścia Polski do kwestii umów dotyczących ochrony inwestycji. Takich umów, tylko w Unii Europejskiej, jest w tej chwili 190. W czerwcu bieżącego roku odbyła się rozprawa przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przed Wielką Izbą, w której niemiecki sąd najwyższy kwestionuje ważność tych wszystkich umów. Jeśli ETS tak orzeknie, to rzeczywiście wszystkie umowy wygasną na mocy takiego orzeczenia. Jest to jednak kwestia dyskusyjna, ponieważ bardzo wyraźnie zarysowały się interesy dwóch bloków państw. Z jednej strony są to kraje Europy Środkowej wspierane przez Włochy i Hiszpanię, a z drugiej kraje Europy Północnej i Zachodniej, które sprzeciwiają się unieważnieniu przez ETS wszystkich umów, co zagwarantowałoby równą dla wszystkich ochronę inwestycji i kapitałów na całym obszarze Unii Europejskiej. Z punktu widzenia interesów Polski byłoby to rozwiązanie optymalne i dlatego podejmowane aktualnie działania, które są programowane przez wspomniany zespół międzyresortowy, służą temu, aby niezależnie od tego, co się wydarzy na sali sądowej, doprowadzić do rozwiązania umów i zagwarantować wszystkim krajom Unii równy status, jak również ich inwestycjom, które mogą być skutecznie chronione we wszystkich państwach na podstawie ogólnych zasad regulujących postępowania sądowe.

Przechodząc do szczegółowej odpowiedzi na pytanie postawione przez pana posła, należy stwierdzić, że zostały zdiagnozowane państwa, a raczej umowy, na podstawie których prowadzono najwięcej spraw przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej. W stosunku do tych właśnie państw prowadzone są w tej chwili bardzo zaawansowane prace związane z wypowiedzeniem stosownych umów lub ich konsensualnym wygaszaniem. Ten drugi sposób, w naszej ocenie, jest zdecydowanie skuteczniejszy i dlatego staramy się w pierwszej kolejności lojalnie negocjować z poszczególnymi krajami wygaszanie umów łącznie z tzw. *sunset clause*, która niekiedy jest zdecydowanie nadmiernie wydłużona, bo potrafi obejmować nawet piętnastoletnią ochronę inwestycji. O taki okres ją wydłuża. Jesteśmy w tej materii konsekwentni, bo skoro uważamy, że takie rozwiązania stoją w sprzeczności z unijnym prawem, to nie możemy godzić się na utrzymywanie wydłużonej wieloletniej dodatkowej ochrony.

Szczegółowe ustalenia, jeśli chodzi o rozmowy z poszczególnymi państwami, ich stan aktualny, znajdują się w gestii Ministerstwa Rozwoju. Prokuratoria Generalna RP wspiera resort w jego działaniach w tym zakresie, jak również pracę zespołu międzyresortowego. Zależy nam także, aby zarówno Wysoka Komisja, jak i Wysoka Izba były na bieżąco informowane o przebiegu tych procesów. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję, panie prezesie. Czy są jeszcze jakieś pytania ze strony posłów? Nie ma pytań, a zatem zamykam debatę. Stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu ustawy z druku nr 1775. Informuję, że nie zgłoszono wniosku o przeprowadzenie wysłuchania publicznego. W związku z powyższym wnoszę o niezwłoczne przystąpienie do rozpatrzenia projektu. Czy jest sprzeciw? Nie słyszę sprzeciwu.

Szanowni państwo, przystępujemy do rozpatrzenia projektu ustawy o wypowiedzeniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji, sporządzonej w Lizbonie dnia 11 marca 1993 r. Otwieram dyskusję. Czy pan minister chce zabrać głos w tej sprawie? Nie ma obowiązku zabierania głosu, jeśli jednak ktoś z przedstawicieli rządu wyraża taką chęć, to bardzo proszę. Nie widzę zgłoszeń. Dziękuję.

Czy ktoś z posłów, członków Komisji, chce zabrać głos? Nie ma chętnych. Dziękuję.

Czy Biuro Legislacyjne ma uwagi do projektu?

Legislator Przemysław Sadłoń:

Nie zgłaszamy uwag.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Bardzo dziękuję. Przechodzimy do szczegółowego rozpatrzenia ustawy. Czy są uwagi do tytułu ustawy? Nie ma uwag. Stwierdzam, że tytuł ustawy został przyjęty.

Czy są jakieś uwagi do treści art. 1? Nie ma uwag. Stwierdzam, że art. 1 został przyjęty.

Czy są uwagi do art. 2? Nie ma uwag. Stwierdzam, że art. 2 został przyjęty. Dziękuję.

Przechodzimy do głosowania. Kto z pań posłanek i panów posłów jest za przyjęciem sprawozdania Komisji o przyjęciu ustawy z druku nr 1775? Głosujemy przez podniesienie ręki. Kto jest za? (15) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał od głosu? (0) Dziękuję. Stwierdzam, że Komisja przyjęła sprawozdanie jednogłośnie.

Pozostało nam dokonanie wyboru posła sprawozdawcy na posiedzeniu plenarnym Sejmu. Czy ktoś jest chętny do zostania sprawozdawcą do tej ustawy? Proponuję, aby sprawozdawcą został pan poseł Marek Krząkała. Był dość zaangażowany w debatę. Czy pan poseł się zgadza?

Poseł Marek Krząkała (PO):

Tak, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Bardzo dziękuję. Czy są inne kandydatury? Nie ma innych kandydatur. Jeśli nie usłyszę sprzeciwu, uznam, że Komisja wybrała na sprawozdawcę posła Krząkałę. Nie słyszę sprzeciwu. Stwierdzam, że poseł Marek Krząkała został sprawozdawcą Komisji.

Na tym zakończyliśmy rozpatrywanie pkt 1 porządku dziennego. Przystępujemy do rozpatrzenia pkt 2. Szanowni państwo, marszałek Sejmu na podstawie art. 118 regulaminu Sejmu skierował w dniu 23 czerwca 2017 r. zawiadomienie do naszej Komisji dotyczące druku nr 1674 w celu zajęcia przez nas stanowiska odnośnie do zasadności trybu ratyfikacji wybranego przez Radę Ministrów. Chodzi o Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o wzajemnej ochronie informacji niejawnych, podpisaną w Warszawie dnia 6 października 2016 r.

Czy pani minister Renata Szczęch zechce zabrać głos na ten temat? Bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w MSZ Renata Szczęch:

Dziękuję, panie przewodniczący. Wysoka Komisjo, jak zostało już powiedziane, Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o wzajemnej ochronie informacji niejawnych została podpisana w Warszawie, w dniu 6 października 2016 r. Jej postanowienia okazały się jednak dziś niewystarczające dla potrzeb aktualnej współpracy w zakresie wzajemnej ochrony informacji niejawnych. Wynika to ze zmian, jakie zostały wprowadzone do prawa wewnętrznego obydwu państw – stron umowy, w okresie jaki upłynął od wejścia w życie przedmiotowej umowy.

Nowa umowa w znacznym stopniu modyfikuje postanowienia umowy obecnie obowiązującej. Przede wszystkim dostosowuje regulacje do przepisów z zakresu ochrony informacji niejawnych, które obecnie obowiązują w obu krajach, i do aktualnych stan-

dardów w ramach współpracy bilateralnej. Kompleksowo zostaje uregulowana kwestia wzajemnej wymiany i ochrony w obrocie informacji niejawnych między obydwoma krajami. W rezultacie zmian, jakie zaszły w prawie chorwackim od czasu wejścia w życie obecnie obowiązującej umowy, aktualizacji zostały poddane chorwackie klauzule tajności. W umowie wskazano m.in. krajowe władze bezpieczeństwa oraz uregulowano przekazywanie, powielanie, tłumaczenie i niszczenie informacji niejawnych, a także możliwość zawierania kontraktów niejawnych, czyli takich, których realizacja wiąże się z dostępem do informacji niejawnych bądź z wytworzeniem takich informacji. Umowa może przynieść wymierne korzyści wynikające ze współpracy gospodarczej, ponieważ jej postanowienia przewidują możliwość zawierania kontraktów niejawnych istotnych dla przemysłu zbrojeniowego.

Warto podkreślić, że wejście w życie niniejszej umowy nie spowoduje znaczących skutków społecznych ani finansowych dla podmiotów z sektora finansów publicznych. Postanowienia umowy dotyczą podmiotów prawa krajowego, takich jak osoby fizyczne i osoby prawne oraz jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy o ochronie informacji niejawnych. Umowa daje wymienionym podmiotom możliwość zawierania kontraktów niejawnych z dostępem do informacji niejawnych, w tym występowania w roli kontrahenta lub podwykonawcy.

Ponadto w odniesieniu do osób fizycznych umowa przewiduje możliwość przeprowadzania na terytorium drugiej strony wizyt związanych z dostępem do informacji niejawnych i dotyczy także niektórych kwestii objętych przepisami ustawy o ochronie danych osobowych. Dla pełnej skuteczności w polskim porządku prawnym niezbędne jest nadanie umowie waloru prawa powszechnie obowiązującego, a zatem zgodnie z art. 87 Konstytucji RP wymaga ona ratyfikacji. Wejście w życie umowy nie będzie wiązało się z koniecznością wprowadzenia zmian w polskim porządku prawnym, ponieważ jej postanowienia nie odbiegają od rozwiązań, jakie są zawarte w ustawie o ochronie informacji niejawnych. Brak jest zatem wypełnienia przesłanek wymienionych w art. 89 Konstytucji RP, a to oznacza, że ratyfikacja przedmiotowej umowy nie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie.

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedłożonego projektu do ratyfikacji bez uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję bardzo, pani minister. Czy są jakieś pytania do przedstawiciela rządu? Nie ma pytań. Przypominam, że członkowie Komisji otrzymali opinię Biura Analiz Sejmowych do tego projektu przygotowaną przez pana Marcina Fryźlewicza.

Czy Biuro Legislacyjne zgłasza jakieś uwagi?

Legislator Przemysław Sadłoń:

Nie mamy uwag.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję. Informuję, że w terminie wyznaczonym przez marszałka Sejmu, czyli do dnia 19 lipca bieżącego roku, nikt z posłów nie zgłosił zastrzeżeń odnośnie do trybu ratyfikacji umowy z druku nr 1674. W tej sytuacji proponuję, aby Wysoka Komisja przyjęła sprawozdanie o niezgłaszaniu zastrzeżeń. Przystępujemy do głosowania. Kto jest za przyjęciem takiego sprawozdania? (19) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał od głosu? (0) Dziękuję. Stwierdzam, że Komisja jednogłośnie przyjęła sprawozdanie o niezgłaszaniu zastrzeżeń do druku nr 1674.

Przechodzimy do rozpatrzenia pkt 3 porządku dziennego. Obejmuje on druk nr 1725, czyli Sprawozdanie z działalności Najwyższej Izby Kontroli w zakresie działania naszej Komisji. Proszę o zabranie głosu pana dyrektora Dariusza Zieleckiego, przedstawiciela Najwyższej Izby Kontroli.

Wicedyrektor Departamentu Administracji Publicznej NIK Dariusz Zielecki:

Panie przewodniczący, szanowne panie posłanki i panowie posłowie, postaram się możliwie krótko zaprezentować Sprawozdanie z działalności Najwyższej Izby Kontroli,

koncentrując się przede wszystkim na sprawach, które wchodzą w zakres kompetencji Komisji Spraw Zagranicznych.

Sprawozdanie NIK składa się z sześciu rozdziałów, w których omówiono pełen zakres działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2016 r. Rozdział I jest poświęcony podstawom prawnym, organizacji i zasadom działania NIK. Przedstawia on także strukturę organizacyjną i budżet instytucji. Pozwolę sobie tych kwestii nie omawiać. Rozdziały II i III dotyczą współpracy NIK z Sejmem i innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi. Myślę, że w tym miejscu warto wspomnieć, iż w 2016 r. NIK przedłożyła Sejmowi, oprócz sprawozdania z działalności Izby oraz z wykonania budżetu państwa, 222 informacje związane z działalnością kontrolną Izby. W ramach kontroli planowych i doraźnych przyjęliśmy do realizacji ponad 80% tematów kontroli sugerowanych przez organy Sejmu i inne uprawnione do tego podmioty. Przyjęcie odbyło się w formie odrębnych kontroli lub zgłoszony temat okazywał się jednym z elementów kontroli planowanej albo realizowanej w danym momencie.

Jeżeli chodzi o aktywność NIK w zakresie współpracy międzynarodowej, to wiązała się ona szczególnie z zewnętrznym audytem organizacji międzynarodowych, m.in. Rady Europy, Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych CERN, oraz udzielaniem wsparcia rozwojowego innym najwyższym organom kontroli, przede wszystkim krajom stowarzyszonym z Unią Europejską. W rozdziale IV przedstawiono w sposób syntetyczny działalność kontrolną NIK. Najogólniej rzecz ujmując, można powiedzieć, że w 2016 r. zakończyliśmy postępowania kontrolne prowadzone w 1869 kontrolowanych podmiotach w ramach 105 kontroli planowych. Oprócz tego zrealizowano 116 kontroli doraźnych w 394 podmiotach. Z tych kontroli, zarówno planowych, jak i doraźnych, przekazano łącznie 2263 wystąpienia pokontrolne. Adresaci wystąpień zgłosili zastrzeżenia do ocen i wniosków zawartych w 231 wystąpieniach. Stanowi to nieco ponad 10% wszystkich wystąpień. Dla porównania podam, że w 2015 r. było to ok. 13%. Wygląda zatem na to, jeśli można oczywiście posługiwać się taką miarą, że jakość naszej pracy trochę wzrosła. Zdecydowana większość, ponad 80% wniosków z prawie 3900 wniosków pokontrolnych, została zrealizowana bądź pozostawała w minionym roku w trakcie realizacji. Jeżeli chodzi o korzyści finansowe, które bardzo wymiernie przedstawiają efekty naszej pracy, to w 2016 r. pozyskaliśmy lub zaoszczędziliśmy w wyniku naszych działań ponad 74 mln złotych.

W rozdziale V sprawozdania znajduje się chyba to, co najbardziej interesuje Wysoką Komisję, czyli realizacja zadań państwa w świetle kontroli NIK. Jeśli chodzi o wyniki kontroli będących w bezpośrednim zainteresowaniu Komisji, to w 2016 r. koncentrowaliśmy się na działaniach zarówno Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jak i naszych placówek zagranicznych.

Chciałbym zwrócić państwa uwagę na jedną istotną kontrolę, która pokazuje niezwykle ważny problem. Mam na myśli kontrolę promocji gospodarczej Polski. Na wstępie należy zaznaczyć, że regulacje prawne w zakresie koordynacji promocji gospodarczej są dość skomplikowane. Według ustawy o działach administracji rządowej dział Gospodarka obejmuje m.in. kwestie współpracy gospodarczej z zagranicą oraz promocji Polski w kraju i za granicą. Dział ten jest właściwy ministrowi odpowiadającemu za sprawy gospodarcze kraju, a minister właściwy do spaw zagranicznych ma jedynie obowiązek wspierania działań promujących polską gospodarkę, kulturę, język, turystykę, technikę i naukę, które są realizowane w ramach innych działów. Warto podkreślić, że mimo iż istnieje obowiązek wsparcia, to żaden inny minister nie ma w zakresie swoich działań prowadzenia jakiejkolwiek promocji Polski.

W konsekwencji NIK stwierdziła, że w latach 2010–2015, a ten okres był objęty kontrolą, w Polsce nie istniał spójny system promocji gospodarczej. Nie przyjęto nawet jednolitej definicji tejże promocji. W działalność na rzecz rozwoju eksportu i intensyfikacji polskich inwestycji za granicą oraz przyciągania do Polski inwestorów zagranicznych zaangażowanych było co najmniej kilkanaście podmiotów państwowych, nie licząc placówek zagranicznych, samorządy województw oraz miasta wojewódzkie jako takie. Działania tych podmiotów nie były jednak koordynowane ani powiązane w żaden celowy sposób. Zręby krajowej strategii promocji gospodarczej Polski powstały dopiero w latach

2013–2014 w wyniku przyjęcia „Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki" oraz „Programu Rozwoju Przedsiębiorstw". Jak ustaliła kontrola NIK, dokumenty te nie wyznaczają jednak spójnej koncepcji promocji gospodarczej, m.in. dlatego, że występują w nich braki, niedopowiedzenia i niekonsekwencje. Warto zaznaczyć, że niektóre z podmiotów objętych kontrolą, np. samorządy, dysponowały autonomicznymi, spójnymi dokumentami o charakterze strategicznym.

Wyniki kontroli wykazały, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz placówki dyplomatyczne realizowały zadania z zakresu dyplomacji ekonomicznej. Polegały one na wspieraniu metodami właściwymi dla dyplomacji przedsięwzięć promocyjnych realizowanych przez ministra gospodarki i inne podmioty zaangażowane w tę działalność. Zakres współpracy pomiędzy ministrem spraw zagranicznych i ówczesnym ministrem gospodarki w obszarze szeroko pojętej promocji gospodarczej był jednak, jak stwierdzono, dalece niewystarczający w stosunku do ustawowych obowiązków obydwu ministrów. Brak było, na przykład, wspólnego stanowiska w kwestii zadań i lokalizacji wydziałów promocji handlu i inwestycji, które znajdują się na terenie naszych placówek, nie wywiązywano się z obowiązku koordynacji działań promocyjnych oraz nie uzgadniano prowadzonej działalności z innymi placówkami zagranicznymi zaangażowanymi w promocję gospodarczą Polski. Swojej roli nie spełniła także, powołana przez prezesa Rady Ministrów, Rada Promocji Gospodarki działająca pod przewodnictwem ministra spraw zagranicznych. W praktyce organ ten nie wypełnił żadnego z przypisanych mu zadań i stał się jedynie fasadowym zespołem złożonym z wysokich urzędników państwowych. Opisany stan sprawił, taka jest ocena NIK, że nie wykorzystano szans płynących z ekspansji polskiej gospodarki uwarunkowanej zarówno sprzyjającymi czynnikami makroekonomicznymi, rozszerzającą się siecią kontaktów handlowych, także z krajami spoza Unii Europejskiej, jak i korzystnym, z punktu widzenia eksportu, kształtowaniem się kursu walutowego. Jest to istotny problem, który □ nawiasem mówiąc □ występuje już od dość dawna.

Wydaje mi się, że warto jeszcze wspomnieć o trzech innych kontrolach. Jedna z nich dotyczyła kwestii udzielania pomocy konsularnej. NIK pozytywnie oceniła udzielanie pomocy przez konsulów, ale w naszej ocenie na negatywną ocenę zasługuje egzekwowanie zwrotów udzielanej pomocy finansowej. W tym zakresie stwierdziliśmy m.in. przewlekłość działań, pozostawianie bez rozpatrzenia wniosków dłużników o rozłożenie spłaty długu na raty lub umorzenie zobowiązań.

Kolejna kontrola dotyczyła kwestii ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą. NIK pozytywnie oceniła działania ministra w tym obszarze. Uwzględniał on tę dziedzinę w dokumentach strategicznych i przy współudziale placówek dyplomatycznych koordynował wsparcie finansowe dla polskich instytucji archiwalnych i bibliotecznych znajdujących się poza granicami kraju oraz prowadził działania na rzecz identyfikowania obiektów polskiego dziedzictwa narodowego za granicą. Zwróciliśmy jednak uwagę na fakt, że działania w tym zakresie powinny być prowadzone we współpracy z innymi organami, a szczególnie z ministrem właściwym do spraw ochrony dziedzictwa narodowego.

Ostatnia kontrola, o której chciałbym powiedzieć, dotyczyła odzyskiwania utraconych dzieł sztuki. NIK oceniła, że w tym zakresie Ministerstwo Spraw Zagranicznych działa na miarę posiadanych możliwości. W celu odzyskania utraconych dóbr kultury resort współpracował z innymi instytucjami, w tym z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, właściwym do realizacji tego zadania. Zwróciliśmy jednak uwagę na potrzebę uzgadniania z resortem kultury zasad dotyczących wymiany informacji i na konieczność koordynacji podejmowanych działań restytucyjnych.

Szanowni państwo, pominę w moim wystąpieniu kwestię wykonania budżetu państwa za rok 2016, ponieważ stanowiła ona przedmiot odrębnego posiedzenia Wysokiej Komisji. Powracając jeszcze do przedłożonego sprawozdania, należy zauważyć, że w rozdziale VI omówiono aktywność NIK w kontaktach z interesariuszami zewnętrznymi, tzn. politykę informacyjną, udostępnianie informacji publicznej, kwestię skarg i wniosków oraz wydawnictwa NIK. Bardzo skrótowo rzecz ujmując, w 2016 r. wpłynęło do nas 378 wniosków o udzielenie informacji publicznej, głównie od przedsiębiorców, studentów i urzędników państwowych. Otrzymaliśmy także 5321 skarg i wniosków, w tym wnio-

ków o przeprowadzenie kontroli, głównie od osób prywatnych. Chodziło w nich przede wszystkim o organy administracji samorządowej i rządowej. Każde takie zgłoszenie jest przez nas rejestrowane i zachowywane jako ważne źródło informacji o występowaniu negatywnych zjawisk. Wykorzystuje się je w trakcie programowania przyszłych kontroli.

Jeżeli chodzi o załączniki do sprawozdania, to zaprezentowano w nich szczegółowe wykazy kontroli przeprowadzonych przez NIK oraz wykaz stanu realizacji wniosków *de lege ferenda*.

Wysoka Komisjo, uprzejmie proszę o pozytywne zaopiniowanie Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2016 r. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję przedstawicielowi NIK za przedstawioną informację. Czy są jakieś pytania ze strony posłów? Pan przewodniczący Tyszkiewicz, bardzo proszę.

Poseł Robert Tyszkiewicz (PO):

Mam następujące pytanie do pana dyrektora: czy w ramach kontroli instytucji zajmujących się promocją Polski za granicą Najwyższa Izba Kontroli prowadziła jakiekolwiek działania kontrolne wobec Polskiej Fundacji Narodowej? Jest to, jak wiadomo, nowa instytucja, która w statucie ma zapisane, że jej główny cel stanowi promocja wizerunku Polski za granicą oraz promocja naszych interesów gospodarczych. Szczególnie mnie interesuje, czy NIK badała, czy wymieniona fundacja opiniuje, koordynuje lub uzgadnia swoje działania z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, które odpowiada, między innymi, za ten obszar. Polską Fundację Narodową znamy szerzej na razie tylko z jednej aktywności, tzn. promocji polityki partii rządzącej w zakresie reformy sądownictwa. Interesowałoby mnie szczególnie, czy Fundacja podejmowała jakiekolwiek inne działania, zwłaszcza z zakresu, który ma wpisany w działalność statutową, a jeśli tak, to czy są one zgodne z polityką w tym zakresie prowadzoną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję. Pan poseł Grzegorz Długi, bardzo proszę.

Poseł Grzegorz Długi (Kukiz15):

Poniekąd tytułem uzupełnienia, panie przewodniczący. Trzymając się zarysowanej głównej tezy, chciałbym się dowiedzieć, czy NIK ma zamiar zbadać albo czy badała, czy choćby jedna złotówka lub euro zostały wydane przez właściwe instytucje na walkę z pojawiającymi się za granicą określeniami „polskie obozy śmierci" lub innym tego rodzaju ekscesami.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję. Czy są inne pytania? Nie słyszę. Panie dyrektorze, proszę o udzielenie odpowiedzi.

Wicedyrektor departamentu NIK Dariusz Zielecki:

Panie przewodniczący, szanowni państwo, muszę powiedzieć, że mam pewien problem, ponieważ dziś przedstawiam wprawdzie Wysokiej Komisji Sprawozdanie z działalności NIK w 2016 r., ale specyfika pracy mojej instytucji sprawia, że gros ustaleń pochodzi z kontroli przeprowadzonych w roku 2015 i tylko częściowo z kontroli dokonanych w roku 2016. Mam na myśli te kontrole, które zdążyły się ukonstytuować, jeśli można tak powiedzieć, do końca minionego roku. Z powyższego względu Polska Fundacja Narodowa nie była uwzględniona w sprawozdaniu za 2016 r. Nie chciałbym także teraz wypowiadać się na temat przyszłych planów NIK, jeśli chodzi o kontrolę tej fundacji. O ile mnie pamięć nie myli, propozycja przeprowadzenia kontroli w Polskiej Fundacji Narodowej nie padła dotychczas ze strony organów uprawnionych do zgłaszania tematów do planu kontroli na rok bieżący.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Ad vocem pan przewodniczący Tyszkiewicz, bardzo proszę.

Poseł Robert Tyszkiewicz (PO):

W takim razie, panie dyrektorze, bardzo proszę potraktować mój dzisiejszy głos jako wniosek w sprawie przeprowadzenia kontroli w Polskiej Fundacji Narodowej. Ponieważ Komisja Spraw Zagranicznych zgłasza sugestie co do tematów kontroli NIK, proszę moje wystąpienie potraktować jako tego typu zgłoszenie. Polska Fundacja Narodowa, która jest finansowana z pieniędzy publicznych i ma się zajmować promocją Polski za granicą, zdaje się nie wypełniać swoich statutowych obowiązków, dlatego zgłaszam ten problem do planu kontroli NIK. Moim zdaniem Najwyższa Izba Kontroli powinna się przyjrzeć i skontrolować, czy i w jaki sposób zadania z zakresu promocji Polski za granicą są wykonywane przez Polską Fundację Narodową.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Dziękuję. Czy ktoś chciałby jeszcze zabrać głos? Nie ma chętnych. Proszę państwa, proponuję, aby Komisja rekomendowała przyjęcie Sprawozdania z działalności NIK za rok 2016. Przystępujemy do głosowania. Głosujemy przez podniesienie ręki. Kto jest za pozytywnym zaopiniowaniem przedstawionego sprawozdania? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał od głosu? (6) Dziękuję. Stwierdzam, że Komisja zaopiniowała pozytywnie – dla Komisji do Spraw Kontroli Państwowej – Sprawozdanie z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2016 roku.

Wicedyrektor departamentu NIK Dariusz Zielecki:

Bardzo państwu dziękuję za pozytywne zaopiniowanie sprawozdania.

Przewodniczący poseł Grzegorz Schetyna (PO):

Przechodzimy do spraw bieżących. Czy ktoś chce zabrać głos w tym punkcie porządku dziennego? Nie widzę zgłoszeń. Na tym zakończyliśmy pierwsze powakacyjne obrady. Dziękuję wszystkim za udział. Zamykam posiedzenie Komisji.